

**Europska mreža pravobranitelja za djecu
(European Network of Ombudspersons for Children – ENOC)**

Stajalište o pravu na obrazovanje djece u pokretu

doneseno na 22. Općoj skupštini Europske mreže pravobranitelja za djecu, 21. rujna 2018. u Parizu

“Djeca u pokretu su u prvom redu djeca, a države imaju obavezu osigurati njihovo pravo na obrazovanje na temelju načela društvene i obrazovne inkluzije”.

ENOC je usvojio sljedeću definiciju djece u pokretu:

„Pojam 'djeca u pokretu' obuhvaća svu djecu koja migriraju iz zemlje podrijetla u europske države ili na svom području, zbog preživljavanja, sigurnosti, poboljšanja životnog standarda, obrazovanja, gospodarskih mogućnosti, zaštite od eksploatacije i zlostavljanja, spajanja obitelji ili kombinacije tih faktora. Ona mogu putovati sa svojom obitelji, samostalno ili u pratnji osoba koje nisu članovi njihove obitelji. Ona mogu biti tražitelji azila, žrtve trgovanja ljudima ili migranti bez ikakvih dokumenata. Njihov status može se mijenjati tijekom njihova putovanja i ona se mogu naći u različitim situacijama ranjivosti“.

Nakon što je razmotrio relevantne obvezujuće i neobvezujuće pravne instrumente i dokumente, a posebno:

- Konvenciju UN-a o pravima djeteta (1989.);
- Opće komentare br. 1, 6, 14, 20, 22 i 23 Odbora za prava djeteta;
- (Europsku) Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (1950.) i njene dodatne protokole
- UNESCO-vu Konvenciju protiv diskriminacije u odgoju i obrazovanju, 1960.;
- Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, 1966.;
- Izvješće i preporuke ENOC-ove radne skupine za djecu u pokretu „Ugrožena sigurnost i temeljna prava djece u pokretu“ (2016.);
- ENOC-ovu Izjavu o obvezama države za skrb o djeci bez pratnje (2006.);
- ENOC-ovu Izjavu o Direktivi EU-a o vraćanju (2008.);
- ENOC-ovo Stajalište o djeci u pokretu (2013.);
- ENOC-ovo Stajalište o jednakim mogućnostima u odgoju i obrazovanju za svu djecu (2016.);
- ENOC-ove Preporuke i izvješće „Jamstvo i zaštita prava djece u pokretu: izazov društvene inkluzije“ (Atena, 2017.);
- Zaključke Agencije Europske unije za temeljna prava „Trenutno stanje migracija u Europskoj uniji: Odgoj i obrazovanje“ (svibanj 2017.);
- Podatke dobivene od šesnaest pravobranitelja za djecu – članica ENOC-a¹ putem upitnika ENOC-ove radne skupine „Djeca u pokretu“

Prepoznajući da svako dijete ima pravo na kvalitetni odgoj i obrazovanje za razvoj punog potencijala djetetovih mogućnosti i sposobnosti te da države preuzimaju odgovornost to pravo osigurati svakom djetetu koje se nalazi na njihovom teritoriju;

ENOC poziva države, nacionalna, regionalna i međunarodna tijela, ustanove, organizacije i donositelje odluka da poduzmu dodatne mjere kako bi se osigurala potpuna pristupačnost

---

¹ Baskija (Španjolska), Belgija (Flamanska zajednica), Belgija (Francuska zajednica), Crna Gora, Francuska, Finska, Grčka, Italija, Katalonija (Španjolska), Latvija, Litva, Malta, Nizozemska, Poljska, Republika Srpska (Bosna i Hercegovina), Srbija

obrazovanja na temelju načela društvene i obrazovne inkluzije, za svako dijete u pokretu i na svim razinama obrazovanja u sklopu redovnog sustava obrazovanja svake države.

Više od milijun izbjeglica i migranata ušlo je na teritorij Europe 2015. godine, a taj se broj povećao za 500.000 tijekom 2016. i 2017. godine². Od ukupnog broja tražitelja azila u Europi, 30% ih je djece; a od toga su preko 40% djevojčice³. U 2017. godini, azil je odobren za 191.117 djece tražitelja azila, od ukupno 303.360 (63%) zahtjeva. Preostali zahtjevi (37%) su odbijeni. Za 52% djece odobren je izbjeglički status, za 37% supsidijarna zaštita, a za 11% humanitarni status⁴. Iako je broj ulazaka na teritorij Europe znatno manji nego prethodnih godina, u 2018. je zabilježeno više desetaka tisuća ulazaka⁵, od čega velik broj čine djeca.

Od 3,4 milijuna sirijskih izbjeglica u Turskoj, 33% ih je nepismeno, a dodatnih 13% ne pohađa školu, ali samostalno uči pisati i čitati⁶. Postotak od 37% sirijske djece je "izvan obrazovnog sustava", a 63% ih se školuje u privremenim obrazovnim centrima, državnim školama ili otvorenim školama⁷. Ovo predstavlja napredak u odnosu na prethodne godine⁸.

U usporedbi s prethodnim godinama, tijekom 2017. su djeca u pokretu na području Europe imala bolji pristup obrazovanju, prvenstveno u smislu: skraćivanja razdoblja čekanja na uključivanje u obrazovni proces, većeg broja djece upisane u škole; i većeg uključivanja djece u obrazovanje u najranijim fazama prihvata⁹.

Uključenost djece u pokretu u obrazovanje međutim još uvijek nije potpuna. U nekim dijelovima pojedinih europskih zemalja djeca sa statusom tražitelja azila i izbjeglica nisu imala pristup redovnom sustavu obrazovanja tijekom 2016. i 2017. godine¹⁰. Danas je rano obrazovanje (osim pripremnog razreda) za djecu u pokretu obavezno u malom broju zemalja¹¹. Ovaj oblik obrazovanja nije dovoljno dostupan djeci u pokretu¹², iako se rano obrazovanje ubraja u najdjelotvornije mjere za sprečavanje

² <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/61936.pdf>, pristupljeno 8.9.2018.

³ <https://www.unicef.org/eca/what-we-do/emergencies/latest-statistics-and-graphics-refugee-and-migrant-children>, pristupljeno 8.9.2018.

⁴ <https://www.unicef.org/eca/what-we-do/emergencies/latest-statistics-and-graphics-refugee-and-migrant-children>, pristupljeno 08.09.2018.

⁵ Do 5. srpnja zabilježeno je 46.407 dolazaka s mora. Izvor: UNHCR, https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean#_ga=2.104875905.322274210.1530786472-499977447.1509968703, pristupljeno 8.9.2018.

⁶ „Sirijci u Turskoj“, Posebno izvješće pravobranitelja u Turskoj, Ankara 2018., str. 70

⁷ „Sirijci u Turskoj“, Posebno izvješće pravobranitelja u Turskoj, Ankara 2018., str. 74

⁸ Tijekom 2014./2015. samo 30% djece je bilo uključeno u obrazovanje; 2015./2016. – 37%; 2016./2017. – 56%. Izvor: „Sirijci u Turskoj“, Posebno izvješće pravobranitelja u Turskoj, Ankara 2018., str. 76

⁹ Podaci dobiveni od 16 pravobranitelja iz zemalja članica ENOC-a ukazuju na poboljšanje u obrazovanju djece u pokretu u usporedbi s prethodnim razdobljem (do 2015.) te su navedeni u Izvješću i preporukama ENOC-ove radne skupine za djecu u pokretu „Ugrožena sigurnost i temeljna prava djece u pokretu“ (2016.)

¹⁰ Grčka, Mađarska, Njemačka. Izvor: „Trenutno stanje migracija u EU-u: Odgoj i obrazovanje“, Agencija Europske unije za temeljna prava, svibanj 2017., <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education>, pristupljeno 08.09.2018.

¹¹ Primjerice, djeca u pokretu obavezno su uključena u sustav ranog obrazovanja u Francuskoj, Grčkoj i Kataloniji (Španjolska). Izvor: Podaci dobiveni od 16 pravobranitelja iz zemalja članica ENOC-a putem upitnika radne skupine o djeci u pokretu.

¹² U nekim državama djeca moraju nekoliko mjeseci čekati na upis u sustav ranog obrazovanja. U drugim zemljama ne postoji dovoljan broj ustanova koji bi provodio tu vrstu obrazovanja; a u nekim državama (uglavnom tranzitnim) ne postoje čak ni podaci o tome da su djeca u pokretu upisana u rano obrazovanje ili da je to moguće. Izvor: „Trenutno stanje migracija u EU-u: Odgoj i obrazovanje“, Agencija Europske unije za temeljna prava, svibanj 2017., <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education>

ranog napuštanja školovanja i stvara izvrsni potencijal za kasniji uspjeh u školi. Osnovnoškolci su u većoj mjeri uključeni u obrazovni proces, budući da je osnovnoškolsko obrazovanje obavezno, ali pokrivenost još uvijek nije potpuna. To osobito vrijedi za tranzitne zemlje¹³ i u slučaju djece koja se nalaze u detencijskim centrima¹⁴. Iako postoje države u kojima je uključivanje djece u pokretu u srednjoškolsko obrazovanje obavezno¹⁵, u većini slučajeva ne postoji obaveza upisa djece u pokretu u srednju školu, tako da je to jedan od čimbenika koji doprinose malom broju djece u pokretu u srednjoškolskom obrazovanju, osobito u strukovnom obrazovanju¹⁶.

Iako se uključivanje djece u pokretu u obrazovni sustav odvija brže nego u prethodnom razdoblju¹⁷, vrijeme čekanja na upis još uvijek nije bitno skraćeno te u prosjeku traje od jednog do tri mjeseca¹⁸. S druge strane, u nekim državama¹⁹ su uspostavljeni modeli uključivanja djece u pokretu u obrazovanje odmah po dolasku u državu domaćina ili barem u kratkom roku. Obrazovanje međutim nije dostupno u detencijskim centrima koji u nekim državama još uvijek postoje.

Djeca u pokretu najčešće su uključena u sustav redovnog obrazovanja na sljedeće načine: putem redovitih grupa i nastave u državnim obrazovnim ustanovama uz dodatnu podršku za učenje jezika²⁰;

[education](#) (pristupljeno 8.9.2018.); Podaci dobiveni od 16 pravobranitelja iz zemalja članica ENOC-a putem upitnika radne skupine o djeci u pokretu.

¹³ Primjerice u Srbiji je u školskoj godini 2017./2018., u obrazovanje uključeno 657 djece u pokretu (budući da je Srbija tranzitna zemlja, ovaj broj nije stalan), što čini oko 50% ukupnog broja djece u pokretu koja se nalaze u Srbiji (njih 1444 u prosincu 2017.). Izvor: Podaci dobiveni od 16 pravobranitelja iz zemalja članica ENOC-a putem upitnika radne skupine o djeci u pokretu „Najnovija statistika i grafički prikaz o djeci izbjeglicama i migrantima“, UNICEF, <https://www.unicef.org/eca/what-we-do/emergencies/latest-statistics-and-graphics-refugee-and-migrant-children>, pristupljeno 8.9.2018.

¹⁴ S druge strane, u Nizozemskoj, Poljskoj i Slovačkoj djeca u pokretu se mogu obrazovati u detencijskim centrima bez obzira na duljinu boravka. Izvor: Trenutno stanje migracija u EU-u: Odgoj i obrazovanje, Agencija Europske unije za temeljna prava, svibanj 2017., <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education> (pristupljeno 8.9.2018.); Podaci dobiveni od 16 pravobranitelja iz zemalja članica ENOC-a putem upitnika radne skupine o djeci u pokretu.

¹⁵ Baskija (Španjolska), Belgija, Francuska, Grčka, Italija, Katalonija (Španjolska), Litva, Nizozemska, Poljska. Izvor: Podaci dobiveni od 16 pravobranitelja iz zemalja članica ENOC-a putem upitnika radne skupine o djeci u pokretu.

¹⁶ Primjerice u Poljskoj djeca u pokretu čine 0,016% ukupnog broja djece koja pohađaju strukovno obrazovanje. Izvor: „Trenutno stanje migracija u EU-u: Odgoj i obrazovanje“, Agencija Europske unije za temeljna prava, svibanj 2017., <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education> pristupljeno 8.9.2018.

¹⁷ Za razliku od 2016., kada je u nekim zemljama upis djece u pokretu u obrazovanje bio odlagan po nekoliko mjeseci, djeca u pokretu sada počinju s osnovnoškolskim obrazovanjem u roku od jednog do tri mjeseca, a nastava se organizira u prihvatnim centrima tijekom najranije faze prihvata. (Izvor: „Mjesečno prikupljanje podataka o trenutnom stanju migracija u EU-u – mjesečno izvješće za srpanj 2016.“, FRA, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-july-2016-monthly-migration-report-local-communities_en.pdf (pristupljeno 08.09.2018.); Podaci dobiveni od 16 pravobranitelja iz zemalja članica ENOC-a putem upitnika radne skupine o djeci u pokretu.

¹⁸ čak devet mjeseci u Njemačkoj. Izvor: „Trenutno stanje migracija u EU-u: Odgoj i obrazovanje“, Agencija Europske unije za temeljna prava, svibanj 2017., <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education> (pristupljeno 8.9.2018.); Podaci dobiveni od 16 pravobranitelja iz zemalja članica ENOC-a putem upitnika radne skupine o djeci u pokretu.

¹⁹ Djeca u pokretu uključena su u obrazovanje odmah po dolasku u Italiju, Malti i Španjolskoj te u roku od dva tjedna u Litvi te djelomično u Austriji (u Beču). Izvor: „Trenutno stanje migracija u EU-u: Odgoj i obrazovanje“, Agencija Europske unije za temeljna prava, svibanj 2017., <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education> (pristupljeno 8.9.2018.); Podaci dobiveni od 16 pravobranitelja iz zemalja članica ENOC-a putem upitnika radne skupine o djeci u pokretu.

²⁰ Austrija, Grčka, Italija, Poljska, Srbija, Španjolska, Švedska.

u posebnim razredima i grupama tijekom razdoblja od jedne školske godine, ili čak dvije²¹, organiziranjem obrazovanja u prihvatnim i drugim centrima u koje su smještena djeca u pokretu²². Pristup djece obrazovanju treba se zasnivati na temeljitoj procjeni najboljih interesa djeteta, uključivanjem u obrazovanje što je prije moguće, po mogućnosti u redovite institucije i razrede, s uslugama za podršku i individualnim obrazovnim planom. Takvi planovi trebaju osigurati: prevladavanje stresa, nadilaženje jezične barijere, očuvanje nacionalnog i kulturnog identiteta, uključenost u vršnjačku skupinu, postizanje akademskog znanja u skladu s mogućnostima djeteta i učenje vještina koje su potrebne za snalaženje u osjetljivoj situaciji s kojom se suočavaju djeca u pokretu.

Obrazovni sustavi uglavnom su usmjereni na podizanje akademskog znanja djece i često nisu dovoljno prilagodljivi u odabiru metoda za postizanje tog cilja²³. Zato prepreke obrazovanju predstavljaju: jezična barijera, razina akademskog znanja djece u pokretu, mogućnost napuštanja zemlje domaćina, smještanje djece u određene oblike prihvatnih i drugih centara, stres i trauma. Uključenost svakog djeteta u pokretu u **svaku** fazu obrazovnog procesa može se osigurati poticanjem obrazovanja djece u pokretu koje neće isključivo ili većinom biti usmjereno na akademski napredak, nego na maksimalni pojedinačan napredak određenog djeteta u svim aspektima, uključujući socijalizaciju i integraciju djeteta u vršnjačku skupinu. Škola može biti okruženje u kojem se djeca u pokretu osjećaju sigurno i zaštićeno, prilagođavaju se redovitom ritmu života i istovremeno uživaju u učenju i igranju, u skladu s potrebama svoje dobi. Individualni obrazovni plan koji se temelji na kvalitetnoj procjeni jakih strana, potencijala i pojedinačnih obrazovnih i drugih potreba djeteta te na kvalitetnoj i objektivnoj procjeni svih prepreka, omogućuje svakom djetetu u pokretu da stekne razinu akademskog obrazovanja u skladu s njegovim/njenim mogućnostima, uz povećanje razine integracije i socijalizacije. Zato su potrebni odgovarajući materijali za učenje, raznolike metode poučavanja i posebno obučeni nastavnici.

Usluge podrške u obrazovanju djece u pokretu često ovise o financijskim oblicima podrške, satovima jezika koji se govori u zemlji domaćinu i određenim aktivnostima za očuvanje kulturnog i nacionalnog identiteta te prevladavanje stresa/psihološku pomoć. Aktivnosti koje doprinose inkluziji djece u pokretu u zajednicu u kojoj žive, kao što je povezivanje s vršnjacima i skupinama vršnjaka, sudjelovanje u sportskim, kulturnim, umjetničkim i drugim aktivnostima koje podupiru, promiču i poučavaju pozitivne vrijednosti uglavnom pokreću organizacije civilnog društva te su one najčešće ograničenog trajanja²⁴.

Budući da su prava djece međuovisna, različiti elementi djetetova života koji nisu izravno povezani s pravom na obrazovanje mogu uvelike utjecati na djelotvorno djetetovo uživanje prava na obrazovanje. Promjene u pravnom statusu djece u pokretu i promjene prebivališta (uključujući odlazak iz zemlje domaćina) mogu dovesti do prekida djetetova obrazovanja i ranog odustajanja od školovanja. Obrazovni sustavi nemaju informacije o prethodnom obrazovanju djeteta te još nije

---

²¹ Primjerice Danska, Finska, Grčka, Nizozemska. Izvor: „Trenutno stanje migracija u EU-u: Odgoj i obrazovanje“, Agencija Europske unije za temeljna prava, svibanj 2017., <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education> (pristupljeno 8.9.2018)

²² U nekim zemljama (na primjer u Grčkoj) to je omogućeno samo za djecu u vrtićima/školama za jako mladu dob

²³ Ovaj pristup potreban je zbog nekih često isticanih izazova kao što su: teškoće u praćenju nacionalnog nastavnog plana zbog brze izmjene djece; jezična barijera; razlike u obrazovnim sustavima zemlje porijekla i zemlje odredišta ili tranzitne zemlje; demotivacija učenika; trauma; kulturne barijere. Izvor: „Trenutno stanje migracija u EU-u: Odgoj i obrazovanje“, Agencija Europske unije za temeljna prava, svibanj 2017. <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education>, pristupljeno 8.9.2018.

²⁴ Nevladine organizacije organiziraju neke oblike informalnog i neformalnog učenja, kao što su umjetničke radionice i druge vrste radionica i osposobljavanja itd. Izvor: Podaci dobiveni od 16 pravobranitelja iz zemalja članica ENOC-a putem upitnika radne skupine o djeci u pokretu

uspostavljen sustav praćenja i razmjene informacija. Obrazovni napredak djece i smanjenje broja onih koji odustaju od školovanja može se poboljšati pomoću obrazovnih planova koji bi poticali nastavak obrazovanja, uključivali mjere za suzbijanje prekida obrazovanja do kojeg je došlo na temelju ili pod utjecajem odluka u vezi s pravnim statusom djeteta u zemlji domaćinu te predvidjeli razvoj sustava razmjene informacija između obrazovnih sustava različitih zemalja kroz koje djeca prolaze. Sustav razmjene informacija također bi omogućio bržu i djelotvorniju procjenu položaja i potreba djeteta te bi obrazovni planovi bolje odgovarali situaciji i doprinosili integraciji.

Osobitu pažnju je potrebno posvetiti uključivanju u obrazovanje djevojčica i djece s teškoćama u razvoju. Ta djeca su osobito izložena riziku dodatne višestruke marginalizacije. Trenutno nisu u potpunosti razvijene adekvatne usluge za podršku takvoj djeci, koje bi poticale uključenost u obrazovni proces na način koji jamči puno ostvarivanje njihovih potencijala²⁵.

ENOC preporučuje:

- 1. Uključivanje djece u pokretu u redovne programe predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (uključujući strukovno obrazovanje) najkasnije mjesec dana od dana ulaska u zemlju domaćina;**
- 2. Uključivanje djece u pokretu u rano obrazovanje i uključivanje djece starije od dobi obaveznog školovanja u srednjoškolsko i strukovno obrazovanje u što većoj mjeri. Upis se treba temeljiti na sveobuhvatnoj procjeni položaja, potreba i najboljih interesa pojedinačnog djeteta prema čemu se može omogućiti individualni obrazovni plan i dostupne službe za podršku;**
- 3. Uključivanje djece u pokretu u redovne razrede i nastavu u redovnom predškolskom, osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju što je prije moguće. Obrazovanje u odvojenim razredima i skupinama te u prihvatnim i drugim centrima treba se pružati samo iznimno, ako je to u najboljem interesu djeteta, dok se ne osigura uključivanje u redovne razrede i nastavu. Nepismenost ili nepostojanje očekivanih znanja ne bi trebalo biti prepreka za uključivanje djece u redovno obrazovanje i redovnu nastavu nego poticaj za prilagodbu pojedinačnih mjera podrške;**
- 4. Ukidanje svih oblika imigracijske detencije djece u pokretu. Ako detencija djece postoji i ona se smještaju u takve centre, mora im se omogućiti upis u redovno obrazovanje;**
- 5. Provedbu sveobuhvatne procjene položaja i potreba djeteta, što predstavlja temelj za individualni obrazovni plan prilagođen djetetu. Procjena se treba provoditi interdisciplinarno i participativno, a posebnu pozornost potrebno je posvetiti djevojčicama i djeci s teškoćama u razvoju kojima treba osigurati dodatne specifične oblike podrške;**
- 6. Plan obrazovanja mora biti u skladu s najboljim interesima svakog pojedinačnog djeteta u pokretu te treba osigurati inkluziju djeteta u zajednici, integraciju u vršnjačke skupine i stjecanje potrebnih znanja i vještina u skladu s mogućnostima djeteta. Plan obrazovanja također treba biti usklađen sa specifičnim potrebama djeteta, koje se razlikuju ovisno o tome nalazi li se dijete u zemlji tranzita ili odredišta, kakav je pravni status djeteta (tražitelj azila, spajanje obitelji, odbijen zahtjev za azilom, itd.), je li odvojeno od obitelji ili bez pratnje, očekuje li se promjena prebivališta;**
- 7. Omogućavanje izdavanja potvrda o obrazovanju za svu djecu u pokretu koja pohađaju školu, nakon procjene njihovog napretka i da bi se osigurao nastavak obrazovanja u slučaju preseljenja u drugu zemlju;**
- 8. Pružanje djelotvornih oblika podrške djeci u pokretu za vrijeme obrazovanja. Ta podrška treba biti proširena na usluge kao što su: podrška inkluziji djece u vršnjačke skupine; podrška za smanjivanje stresa i prevladavanje traume; uključivanje u vršnjačke aktivnosti i aktivnosti u zajednici; učenje životnih vještina; uključivanje u sportske, kulturne, umjetničke aktivnosti i aktivnosti za mlade te pružanje financijskih i drugih beneficija za uključivanje djece u obrazovanje;**

---

²⁵ Izvor: "Trenutno stanje migracija u EU-u: Odgoj i obrazovanje", Agencija Europske unije za temeljna prava, svibanj 2017., <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education>, pristupljeno 8.9.2018.

9. Razvijanje sustava razmjene informacija između europskih zemalja o obrazovanju djece u pokretu, čime će se osigurati dostupnost svih podataka koji su potrebni za procjenu djeteta i stvaranje obrazovnog programa tako da dijete nakon preseljenja u drugu državu prati odgovarajuća procjena. Ovaj mehanizam razmjene informacija mora u potpunosti osigurati pravo djeteta na zaštitu njegovih/njezinih osobnih podataka i zaštititi dijete od nezakonitog i arbitrarnog miješanja u privatnost, obitelj, dom, prepisku djeteta, u skladu s odredbama članka 16 Konvencije o pravima djeteta;

10. Razvijanje obrazovnih planova koji omogućuju nastavak obrazovanja, bez obzira na odluke u vezi s pravnim statusom djeteta kao što je primjerice omogućavanje djeci i mladima koji su napunili 18 godina da završe obrazovni program u koji su upisani, bez obzira na svoj pravni status, nastavak školovanja na daljinu/digitalno učenje, produljenje ostanka u zemlji domaćinu do završetka školovanja, itd;

11. Omogućavanje redovnog učenja djetetovog materinskog jezika/standardnog jezika zemlje porijekla i učenja o kulturi zemlje porijekla kako bi se promicao razvoj identiteta djece u pokretu (dvokulturalnost) i mogućnost da djeca u pokretu kasnije nastave obrazovanje u svojoj zemlji osobito u slučaju djece i obitelji kojima je odbijena međunarodna zaštita u zemlji domaćinu i moraju se vratiti u zemlju svog porijekla/porijekla roditelja;

12. Uspostavljanje i jačanje mehanizama kontrole pohađanja škole i učestalosti odustajanja od školovanja te prilagođavanje pojedinačnih mjera za sprečavanje izostanaka te smanjivanje i rješavanje slabog ili neredovitog pohađanja nastave.

ENOC naglašava da samo uključivanje djece u redovni obrazovni sustav ne znači da je posao za državu završen. Uključivanje u obrazovanje uvijek treba biti popraćeno politikama i mjerama koje promiču i održavaju akademski uspjeh, inkluziju i kulturni kapital baš svakog pojedinačnog djeteta. Politike koje ne uspijevaju zadovoljiti ta tri uvjeta zajedno i pojedinačno, nisu adekvatne i prema tome ih se ne može smatrati prikladnima za osiguravanje prava djece.